

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69

Telefon dyżurny 21-34-34

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telex: 816-436

BS/185/14/89

SPOŁECZNY ODBIÓR PIERWSZYCH POSIEDZEŃ

SEJMU I SENATU

Komunikat z badań

Warszawa, sierpień 1989 r.

Zdecydowana większość społeczeństwa tegoroczne wybory do Sejmu i Senatu uznała za ważne wydarzenie (49,5%), a nawet przełomowe (38,2%). Tylko zdaniem co dziesiątego respondenta¹ znaczenie ich jest niewielkie. Najczęściej w uzasadnieniu ważności wyborów podawano: były to pierwsze demokratyczne wybory, przeprowadzone według nowych zasad (21,5%), są szansą, dają nadzieję, że się coś zmieni (11,2%), skończy się monopol na władzę, zmieni się zwłaszcza styl rządzenia (12,0%)². Akcentowano dopuszczenie do wyborów opozycji (to, że można było na nią głosować i miała ona równe szanse; 9,8%), a także fakt, że dano ludziom poczucie podmiotowości i wpływu na to, kto zostanie wybrany (9,8%). Wyniki wyborów mogą - zdaniem badanych - przyczynić się do stworzenia nowego układu w Sejmie i Senacie, umożliwiającego trafne decyzje. Od wybranego Parlamentu oczekuje się przede wszystkim poprawy warunków życia (43,4%) i uzdrowienia gospodarki (35,2%). W dalszej kolejności: zapewnienia spokoju społecznego (11,6%), demokratyzacji systemu politycznego (5,4%) oraz zmiany ustroju, obalenia socjalizmu (3,5%).

Zainteresowanie pierwszym posiedzeniem obu izb wyznaczyły odmiennieść czerwcowych wyborów oraz oczekiwania na poprawę, zwłaszcza warunków życia i sytuacji gospodarczej kraju. Przebieg obrad bardzo uważnie śledziło 11,1% respondentów, w miarę uważnie - 39,0%. Mało interesowały one 22,0% badanych, a zupełnie nie - 27,8%.

Cechy socjodemograficzne wyraźnie różnicują stopień zainteresowania debatami Zgromadzenia Narodowego (tab.1 aneksu). Relatywnie częściej niż inni śledzili obrady mężczyźni, ludzie między 30 a 60 rokiem życia, osoby z wyższym wykształceniem, pracujący w gospodarce nie uspołecznionej, członkowie PZPR, ZSL i nowo powstałych lub tworzących się stowarzyszeń oraz działacze PRON-u. Wyraźnie rzadziej interesowali się posiedzeniami Sejmu i Senatu młodzi, mieszkańcy wsi i osoby z wykształceniem podstawowym.

Ciekawych spostrzeżeń dostarcza analiza odczuć towarzyszących respondentom oglądającym lub słuchającym transmisji z obrad Sejmu

---

¹ "Po pierwszej turze wyborów" - badanie przeprowadzono na 1486-osobowej próbie dorosłej ludności Polski w dniach 8-12.06.1989 r.

² "Aktualne wydarzenia (13)" - badanie zrealizowano na ogólnopolskiej próbie udziałowej dorosłej ludności kraju w dniach 21-24.07.1989 r. (1498 osób).

i Senatu. Dominowała nadzieja, wiara w lepsze jutro, zadowolenie, satysfakcja, a także nieufność, "bo nie wiadomo, co z tego wyniknie" (zestawienie 1).

Zestawienie 1. Odczucia towarzyszące obradom:

Nadzieja, wiara w lepsze jutro	Obawa, lęk o przyszłość
- Sejmu - 64,5*	- Sejmu - 32,4
- Senatu - 61,6	- Senatu - 34,8

Zadowolenie, satysfakcja	Rozczarowanie, zawód
- Sejmu - 58,7	- Sejmu - 36,7
- Senatu - 59,9	- Senatu - 35,1

Ufność, że sprawy kraju są w dobrych rękach	Nieufność, bo nie wiadomo co z tego wyniknie
- Sejmu - 38,6	- Sejmu - 58,3
- Senatu - 45,6	- Senatu - 50,5

* Są to odsetki respondentów, którym towarzyszyło dane odczucie

Na podstawie analizy współwystępowania tych odczuć wyróżniono kilka typów społecznych nastawień i oczekiwań:

- 1) pozytywne, optymistyczne (nadzieja - zadowolenie - ufność)
- 2) negatywne, pesymistyczne (obawa - rozczarowanie - nieufność)
- 3) optymistyczno-powątpiewające (nadzieja - zadowolenie - nieufność)

- 4) optymistyczno-lękowe (zadowolenie - ufność - obawa)
- 5) lękowo-powątpiewające (obawa - zadowolenie - nieufność)
- 6) pesymistyczno-powątpiewająco-życzeniowe (rozczarowanie - nieufność - nadzieja)

Odsetki respondentów reprezentujących poszczególne typy nastawień i oczekiwań wobec obrad obu izb przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Typy nastawień i oczekiwań	w procentach		
	Sejm	Senat	Sejm i Senat razem
Pozytywne, optymistyczne	32,5	34,6	26,3
Negatywne, pesymistyczne	20,5	22,9	15,6
Optymistyczno-powątpiewające	16,7	12,3	8,1
Optymistyczno-lękowe	5,4	7,0	2,6
Lękowo-powątpiewające	6,4	5,2	1,5
Pesymistyczno-powątpiewająco-życzeniowe	15,3	11,4	8,1

Podczas pierwszych obrad w gmachu na Wiejskiej były sprawy, wydarzenia i wystąpienia, które respondentów zainteresowały i podobały się (38,0%), jak również takie, które ich drażniły i nie podobały się (38,7%).

Jako pozytywne przejawy obrad wymieniano najczęściej swobodę wypowiedzi (można było powiedzieć więcej niż zwykle), otwartość posłów i senatorów, jawność, prawdomówność, autentyczność dyskusji, ścieranie się różnych poglądów, postęp w demokracji parlamentarnej (44,7% wskazań). Około 14% ankietowanych podobał się wybór prezydenta. Chwalono również zapytania dotyczące działalności MSW oraz wyjaśnienia w sprawie interwencji służb porządkowych podczas manifestacji KPN pod gmachem Parlamentu (12,2%), a 6,0% z uznaniem wyrażało się o wystąpieniach posłów i senatorów z OKP.

Jednak mimo pochwał dotyczących zwłaszcza nowego klimatu na sali, były sprawy, które krytykowano: przede wszystkim nadmierne gadulstwo w drobnych sprawach, liczbę mówców (zbyt wielu) i przewlekłość wypowiedzi (22,0%), a także niezachowywanie form parlamentarnych, brak dyscypliny i kultury (7,4%). Znacznej czę-

ści obserwatorów (16,2%) nie podobał się chaos i bałagan w trakcie obrad (kłótnie, przepychanki, pieniactwo). Marszałkowi Sejmu zarzucano gubienie się w sprawach organizacyjnych i niepanowanie nad sytuacją (11%), opozycji drobiazgowość, napastliwą postawę oraz sprzeczność poglądów (5,4%).

Wielu badanych skrytykowało żmudną procedurę wyboru prezydenta (8,8%) i nie przestrzeganie wcześniejszych ustaleń między klubami.

W opinii respondentów pierwsze posiedzenie nowego wybranego Zgromadzenia Narodowego było wydarzeniem ważnym i wzbudzającym społeczne zainteresowanie. Należy zatem oczekiwać, że dyskusje parlamentarne będą miały nie tylko stałych odbiorców, lecz staną się nowymi elementami kultury politycznej, oddziałując na inne dziedziny życia społeczno-politycznego.

ANEKS

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka badanych	Odpowiedzi na pytanie: "Oczywiście już pierwsze posiedzenia nowo wybranego Sejmu i Senatu. Czy interesował(a) się Pan(i) tymi posiedzeniami?"	
	bardzo uważnie i w miarę uważnie śledziłem przebieg obrad	mało mnie to interesowało i zupełnie się nie interesowałem
Płeć		
Mężczyźni	60,2	39,8
Kobiety	40,8	59,2
Wiek		
18-22	34,3	65,7
23-30	42,3	57,7
31-45	56,6	43,4
46-60	56,6	43,4
Ponad 60 lat	46,1	53,9
Miejsce zamieszkania		
Wieś	42,0	58,0
Miasto:		
- do 20	55,7	44,3
- 21-100	57,6	42,4
- 101-500	51,6	48,4
- ponad 500 tys. mieszkańców	56,9	43,1
Wykształcenie		
Niepełne podstawowe i podstawowe	39,3	60,7
Zasadnicze zawodowe	48,5	51,5
Niepełne średnie i średnie ogólne	52,5	47,5
Średnie zawodowe i pomaturalne	63,1	36,9
Niepełne wyższe i wyższe	87,2	12,8
Grupa społeczno-ekonomiczna		
Pracownicy gospodarki uspołecznionej	55,3	44,7
Pracownicy gospodarki nie uspołecznionej	59,8	40,2
Rolnicy indywidualni	41,8	58,2
Emeryci	46,9	53,1
Inni niepracujący	39,4	60,6
Własna sytuacja materialna w ocenie badanych		
Zła	45,0	55,0
Średnia, przeciętna	51,5	48,5
Dobra	62,1	37,9
Przynależność do partii i organizacji społeczno-politycznych		
Należący do:		
- PZPR	90,4	9,6
- SD	52,4	47,6
- ZSL	74,4	25,6
Nie należący do żadnej partii	45,8	54,2
Działacze PRON	82,8	17,2
Należący do:		
- organizacji młodzieżowych	54,5	45,5
- związków zawodowych	59,0	41,0
- NSZZ "Solidarność"	58,1	41,9
- b. NSZZ "Solidarność"	59,8	40,2
Nowo utworzone lub tworzące się stowarzyszenia społeczno-polityczne	75,0	25,0
Diagnoza sytuacji gospodarczej		
Dobra	50,0	50,0
Ani dobra, ani zła	41,1	58,9
Zła	51,2	48,8
Trudno powiedzieć	20,0	80,0
Prognoza sytuacji gospodarczej		
Poprawa	55,6	44,4
Bez zmian	49,9	50,1
Pogorszenie	50,1	49,9
Trudno powiedzieć	42,0	58,0
Diagnoza sytuacji politycznej		
Dobra	59,1	40,9
Ani dobra, ani zła	49,7	50,3
Zła	49,7	50,3
Trudno powiedzieć	22,4	77,6
Prognoza sytuacji politycznej		
Poprawa	61,5	38,5
Bez zmian	45,0	55,0
Pogorszenie	51,6	48,4
Brak zdania	36,0	64,0
Ocena nastrojów społecznych		
Spokój	55,0	45,0
Napięcie	52,0	48,0
Brak zdania	29,8	70,2